

Marile religii ale lumii

Iudaismul

Iudaismul este religia poporului evreu. Originile sale trebuie căutate în Orientul Apropiat, în Mesopotamia, Canaan și Egipt. Acesta este spațiul în care strămoșii evreilor au trăit timp de un mileniu, înainte ca documentele scrise să îi menționeze sub numele de Israel și înainte ca un stat al evreilor să se constituie în regiunea numită Palestina, între munții Libanului și Peninsula Sinai.

Iudaismul este original, în primul rând pentru că poate fi considerat ca cea mai veche dintre religiile monoteiste. Nucleul acestei religii este credința într-o singură divinitate, Dumnezeu, și negarea existenței oricărui alt zeu.

Fundamentele religiei iudaice

Cartea sacră a iudaismului este *Torah*, care se compune din mai multe scrieri.

Pentateuhul (Cele cinci cărți) cuprinde relaterea modului în care Dumnezeu a creat lumea și oamenii, istoria peregrinărilor strămoșilor poporului evreu între Mesopotamia și Egipt, mesajul pe care Dumnezeu l-a trimis poporului prin profetul Moise și, de asemenea, legile hotărâte de către Dumnezeu.

Profețiile sunt texte care relatează profețiile și faptele săvârșite de către cei pe care Dumnezeu i-a ales pentru a transmite mesajele sale către popor, precum Ilie, Daniel, Isaia, Ieremia etc.

Scrierile sunt cărți care istorisesc faptele regilor sau se compun din imnuri și poezii religioase dedicate lui Dumnezeu.

Se poate spune, așadar, că *Torah* este o scriere religioasă, dar și una istorică, juridică sau chiar literară. Aici sunt cuprinse credințele și legile poporului evreu, speranțele sale, dar și istoriile celor mai glorioase sau ale celor mai tragice momente din existența sa, înainte de cucerirea romană. *Torah* este cunoscută de către creștini ca *Vechiul Testament*, care, alături de *Noul Testament*, formează *Biblia*, carte sacră a creștinismului. În felul acesta scrierile iudaice au intrat în tradiția tuturor popoarelor europene și reprezintă unul din fundamentele universale.

Torahca sursă istorică

Textele din care este alcătuită cartea sfântă a iudaismului nu au fost compuse toate în aceeași epocă. Cele mai vechi sunt cele cinci cărți ale *Pentateuhului*, a căror redactare a început, probabil, în secolul al X-lea î.Hr. Cele mai noi dintre cărți au fost definitivare în secolele III-II î.Hr.

Datorită perioadei îndelungate în care au fost redactate și completate diversele cărți, *Torah* este și o importantă sursă istorică, atât pentru istoria evreilor, cât și pentru istoria altor popoare din Orientul Apropiat. Unul dintre momentele cele mai importante în istoria poporului evreu, așa cum este relatată în

Marile religii ale lumii

Cartea sacră, se leagă și numele lui Moise. Acesta a fost unificatorul triburilor evreilor, pe care le-a salvat din captivitatea egipteană. Tot el este cel prin care Dumnezeu a trimis legile mai poate fi numită și mozaică, după numele profetului. Pe baza unor surse variate, mai ales de origine egipteană, savanții au ajuns la concluzia că această reformă sa produs, probabil, în secolul al XIII-lea î.Hr. În cursul secolelor XIII-XII î.Hr. evreii s-au instalat în Palestina, iar în secolul al XI-lea î.Hr. s-a format statul Israel, sub conducerea regelui Saul.

Templul

O dată cu domnia celui de-al treilea rege, Solomon (972-933 î.Hr.), în viața religioasă iudaică începe o etapă nouă. Solomon a construit cel dintâi templu din Ierusalim. Acesta are o semnificație excepțională : este unicul loc în care se pot săvârși riturile prin care este slujit Dumnezeu. În secolul al VI-lea î.Hr. regele Nabucodonosor din Babilon a cucerit Ierusalimul, distrus templul și a dus în exil cele mai importante familii, inclusiv pe cele ale preoților care serveau în templu. În toată perioada exilului, care a durat aproximativ 50 de ani, nu au putut fi săvârșite riturile, deoarece credința nu permitea ca un templu să fie construit pe un alt pământ decât cel al Ierusalimului, Țara Sfântă.

La încheierea exilului, sub protecția regilor persani, a fost construit cel de-al doilea templu, care a fost distrus în anul 70 d.Hr., de către armata romană. Acest eveniment a amplificat fenomenul mai vechi al diasporei, mulți evrei fiind obligați să se refugieze în Europa sau în Nordul Africii, fenomen care a continuat și în Evul Mediu.

Diaspora și evoluția religiei iudaice

În afara Țării Sfinte, comunitățile evreiești au fost îndrumate spiritual de către rabini. Pe baza opiniilor rabilor s-a realizat unificarea riturilor din diferitele comunități din diasporă, prin dezvoltarea *Mișnei*, colecție de legi rabinice, și a *Talmudului*, comentariu la *Mișna*. *Talmudul* a contribuit la adaptarea comunităților iudaice la condițiile sociale și politice foarte variate în care trăiau, ajutându-le în același timp să-și păstreze identitatea lingvistică și religioasă.

Sinagogile, apărute încă din timpul exilului babilonian, ca locuri de studiu și de cult, au contribuit în perioada medievală la creșterea prestigiului rebinelor.

Supus persecuțiilor în Europa Occidentală, iudaismul medieval a beneficiat, de regulă, de toleranța musulmanilor. Perioada stăpânirii musulmane în Spania, de exemplu, a reprezentat o adevărată „vârstă de aur” pentru evreii de aici, ai căror conducători au jucat rolul de intermediari între culturile arabă islamică și creștină.

Marile religii ale lumii

Budismul

Religia budistă a apărut în nordul Indiei, teritoriu locuit încă de la mijlocul mileniului al II-lea î.Hr. de către indo-arieni. Religia acestora este bazată pe *Vede*, texte sacre a căror studiere era misiunea brahmanilor a trecut printr-o perioadă de criză. Una dintre convingerile fundamentale ale acesteia era cu deosebire tulburătoare : credința în reîncarnare. Conform religiei brahmane, corpul nu este decât o formă temporară, în timp ce spiritul care îi dă viața este etern. După moartea corpului, spiritul trece într-un alt corp, dar nu primește neaparat o formă umană : în funcție de păcatele sau de faptele bune din timpul vieții, spiritul putea să se reîncarneze într-un animal de povară, într-un om sau chiar într-un zeu. Oricare ar fi fost forma de reîncarnare, nu era decât o nouă ocazie de suferință și teamă. Numeroși înțelepți cunoscători ai textelor sacre încercau, prin urmare, să caute o soluție pentru a evita aceste suferințe fără sfârșit. Mesajul cel mai puternic aparține prințului Gotama, supranumit *Buddha* („Iluminatul”), fondatorul unei noi religii : budismul.

Nașterea budismului

Buddha a trăit în secolele VI-V î.Hr. Legenda spune că în urma unui doliu și a faptului că adescoperit suferința, prințul și-a părăsit familia pentru a duce o viață rătăcitoare de ascet.

El a încercat să răspundă problemei durerii și morții, iar atunci când a reușit, a devenit un iluminat. Prima sa predică anunța discipolilor săi care sunt adevărurile pe care le-a descoperit și care este calea pentru salvarea de suferință, pentru a atinge *nirvana*.

Cuvintele lui Buddha nu au fost scrise în timpul vieții sale. După moartea sa, 500 de discipoli s-au întrunit în primul conciliu budist și au stabilit forma oficială a predicilor și regulilor de viață pronunțate de către maestru. Astfel au luat naștere sutrele, texte sacre ale religiei budiste.

Evoluția budismului în primele secole

Până la începutul erei noastre, budismul a fost în primul rând o religie indiană. Istoria sa a fost totuși destul de frământată. În secolul al III-lea î.Hr., la unul dintre concilii, s-a produs schisma definitivă între două curente budiste : unul riguros (*theravedana*) și altul mai moderat (*mahayana*). Adepții celui dintâi credeau că numai cei ce adoptă viața de călugăr se pot salva și că numai prin respectarea regulilor și prin meditație individuală se poate atinge iluminarea. Ceilalți admiteau că salvarea poate fi dobândită și de către cei care nu se călugăreau, iar faptele bune și compasiunea erau și ele o cale de salvare. De asemenea, *mahaya* recunoaște existența unor *boddhisatva* (iluminați – asemenea lui Buddha), a căror dovadă de generozitate constă tocmai în faptul că nu abandonează existența umană, din dorința de a-i îndruma și pe alții spre salvare. Datorită acestor idei, *mahayana* a câștigat mai mulți adepți, mai ales în nordul Indiei, și tot în această formă budismul a pătruns și în afara patriei de origine.

Marile religii ale lumii

Difuziunea budismului

În primul mileniu al erei noastre budismul a făcut adepți numeroși în Iran, în Asia centrală, în China, Tibet și în Japonia. După secolul al VII-lea și Asia de sud-est a devenit budistă, dar sub influența celui mai strict dintre curentele acestei religii. Difuziunea budismului în aceste țări nu a eliminat însă diversele religii locale. În China, de exemplu, a fost acceptat alături de confucianism și daoism, formând „sistemul celor trei religii”. După anul 1.000, cel mai important centru religios a devenit Tibetul.

Creștinismul

Apariția creștinismului

Războaiele civile, urmate de instaurarea imperiului, au adus cu ele în întreaga lume romană multă neliniște și căutarea unor credințe care să ofere oamenilor consolare și speranța mântuirii. În Iudeea, aceste căutări se îmbinau cu nemulțumirea față de stăpânirea romană. Aici apar, în vremea primilor împărați romani, mai multe mișcări religioase în jurul unor personalități inspirate de vechea tradiție iudaică a profeților. Între acestea, cea constituită din discipolii lui Iisus din Nazaret, identificat ca Mesia, trimisul lui Dumnezeu pe pământ, capătă o amploare care amenință atât supremația Marelui preot al Templului lui Solomon, cât și stăpânirea romană. În anul 30 sau 33 d.Hr., Iisus este condamnat la moarte prin răstignire pe cruce de către procuratorul roman Pilat din Pont. Discipolii lui apropriați proclamă însă că Iisus a înviat și dovedit astfel că este fiul lui Dumnezeu.

Foștii ucenici ai lui Iisus – apostolii – împreună cu părinții acestuia și cu câțiva locuitori ai Galileii și Ierusalimului, bărbați, dar și femei care îi urmăseră învățătura, constituie prima comunitate creștină. Acestui grup, care propovăduia în limba aramaică, li se adaugă și câțiva iudei eleniziți. Între ei se distinge Pavel din Tars, care va avea un rol esențial atât în comentarea învățăturilor lui Iisus, cât și în răspândirea acestora în provinciile de limbă greacă a imperiului. Persecuțat de autoritățile de la Ierusalim, apostolii pleacă să predice în Iudeea, Samaria, Cipru, Fenicia. În Siria, la Antiohia, în 43 d.Hr. ei sunt numiți pentru prima dată într-un text antic creștin, după numele învățătorului lor Iisus Hristos. Ceva mai târziu, un grup de creștini în frunte cu Petru ajung la Roma și încep să predice acolo noua credință.

Creștinismul în Imperiul roman

Primii creștini au fost la început locuitorii săraci ai orașelor, oameni liberi sau sclavi, însă nu peste multă vreme s-au răspândit în Orient, mai ales după înfrângerea răscoalei din Iudeea și cucerirea Ierusalimului de către împăratul Titus (70 d.Hr.). În occident, este atestat în prima jumătate a secolului I în comunitatea iudeo-creștină din Roma; se convertesc apoi unii locuitori ai orașelor și abia mai târziu, în perioada marilor persecuții anticreștine, această credință cucerește noi teritorii de-a lungul marilor drumuri comerciale, pătrunzând

Marile religii ale lumii

până în cele mai îndepărtate colțuri ale provinciilor imperiului. Creștinismul s-a răspândit încă de timpuriu și în Dobrogea și Dacia Romană.

Cât timp au rămas un grup restrâns, creștinii nu au atras atenția autorităților. Primele persecuții au avut loc în vremea lui Nero. Însă noua religie s-a răspândit cu repeziciune, câștigând noi adepți. În a doua jumătate a secolului al III-lea, împărații romani, până atunci destul de toleranți, și-au schimbat atitudinea față de creștini.

Se pare însă că persecuțiile au făcut să crească numărul adepților noii religii. Autoritățile au înțeles, în cele din urmă, că pentru a păstra ordinea publică autoritățile trebuie să recunoască oficial dreptul de practicare a creștinismului. Constantin cel Mare a fost cel care și-a dat seama de posibilitățile oferite de noua religie orientală. Din convingere personală, dar și din motive politice, în anul 313, împăratul Constantin cel Mare (306-337) a dat edictul de la Mediolanum (Milano), care a pus capăt persecuțiilor împotriva creștinilor.

În 381, în vremea împăratului Teodosiu cel Mare, creștinismul a fost proclamat singura religie acceptată în imperiu.

În 1054 are loc Marea schismă, când biserica creștină se împarte în biserica creștină de răsărit (ortodoxă) și cea de apus (catolică).

Islamul

Sfârșitul Antichității și începutul Evului Mediu au adus, în afară de răspândirea creștinismului în toată aria mediteraneană, și difuziunea unei noi religii : Islamul. Religia musulmanilor, la fel ca și iudaismul și creștinismul, este monoteistă. În concepția musulmanilor, adepții religiei islamice, Dumnezeu este unic și este numit în limba Allah. De altfel, Dumnezeu care este adorat de către musulmani este același Dumnezeu al Vechiului Testament în care cred și iudaicii și creștinii.

Nașterea religiei islamice

Profetul Islamului este Muhammad. Acesta s-a născut în secolul al VI-lea în Peninsula Arabia, într-un trib din Mecca, și început să pronunțe primele profeții atunci când avea în jur de 40 de ani. Acestea i-au fost inspirate de către Allah, prin intermediul arhanghelului Gabriel. În felul acesta, el a devenit un reformator și un profet, asemenea lui Moise în religia iudaică. La început, Muhammad nu a avut prea mulți adepți. Cu timpul, numărul lor a crescut, dar a sporit și numărul dușmanilor Profetului. Astfel, în 622, el a fost obligat să fugă din Mecca și să se refugieze la Medina. A urmat un război, în care adepții noii religii au fost victorioși. În 630, Muhammad a cucerit Mecca. Moscheea din oraș, care are în centru Ka'aba, piatra sfântă, a devenit loc de pelerinaj. La moartea Profetului, în 632, Islamul era deja o religie puternică.

Marile religii ale lumii

Credința islamică

Musulmanii recunosc atât Vechiul Testament, cât și Noul Testament ca venind de la Dumnezeu. Iisus însuși este acceptat, dar numai în calitate de profet care precede pe Muhammad. Cartea sfântă a religiei islamice este Coranul, despre care musulmanii cred că reprezintă cuvântul lui Dumnezeu așa cum ia fost adresat lui Muhammad. Coranul cuprinde credința în unicitatea lui Dumnezeu, în fața căruia toți oamenii sunt egali. Cartea sfântă cuprinde soluții pentru toate problemele omului : de la căsătorie și rezolvarea problemelor de familie, până la modul corect în care trebuie să fie făcut comerțul sau la probleme spirituale importante. În treaga viață a credinciosului, precum și toate problemele omenerii sunt tratate aici. Din versetele Coranului, pe care un credincios trebuie să le știe pe dinafară, sunt alese textele celor cinci rugăciuni zilnice.

„**Cei cinci stâlpi ai Islamului**”. În afara rugăciunilor, un bun musulman mai are o serie de îndatoriri : să facă danii pentru sărmani, să păstreze postul Ramadanului pentru a se purifica, iar cel puțin odată în viață trebuie să facă un pelerinaj la Mecca, în amintirea drumului străbătut de către Muhammad. Cea dintâi îndatorire a musulmanului este însă mărturisirea de credință, prin care afirmă că nu există alt Dumnezeu decât Allah, iar Muhammad este profetul lui.

Evoluția religiei islamice

După moartea Profetului, între credincioși au apărut dezacorduri legate de succesorul său. Cum Muhammad nu avusese fii, conducerea comunității și calitatea de calif au fost disputate între urmașii socrului său și Ali, văr și ginere al Profetului. Adepții celui din urmă s-au numit șiiți. O altă doctrină islamică, care acceptă ca rolul de calif să fie îndeplinit și de către persoane din afara familiei lui Muhammad, este susținută de către sunniți.

În pofida acestor prime neînțelegeri, încă din secolul al VII-lea religia islamică s-a dezvoltat în două direcții. S-a extins în spațiu și multe popoare s-au convertit la Islam. Până în secolul al XII-lea lumea islamică ajunsese să includă Peninsula Arabia, Africa de nord, o parte din Peninsula Iberică, Orientul Apropiat, Iranul și pătrunse în nordul Indiei.

Gândirea religioasă s-a îmbogățit datorită contribuțiilor ulemalelor, înțelepții Islamului, care au dezvoltat legea islamică pornind de la preceptele religioase.